Cümle Türleri: Yüklemin Türüne, Yerine ve Anlamına Göre

Çalışma Kâğıdı · 30 Soru · Kolaydan Zora

Ad Soyad _____ Sınıf / No _____ Tarih _____

KONU ÖZETİ

- **Yükleminin türüne göre:** Yüklemi çekimli bir fiil olan cümle **fiil cümlesi** (Kar yağdı.), yüklemi isim soylu bir sözcük olan cümle **isim cümlesi**dir (Hava soğuk. / Bahçede bir ağaç var.).
- **Yükleminin yerine göre:** Yüklemi sonda olan cümle **kurallı** (Seni çok özledim.), yüklemi sonda olmayan cümle **devrik** (Çok özledim seni.), yüklemi söylenmeyen cümle **eksiltili** cümledir (Bir yudum su, bir dilim ekmek…).
- **Anlamına göre:** Yargının gerçekleştiğini bildiren **olumlu**, gerçekleşmediğini bildiren **olumsuz** (-ma/-me, değil, yok), bilgi almak amacıyla sorulan **soru** cümlesi (mı, ne zaman, nasıl…).
- **Biçim–anlam farkı:** "Bilmiyor değilim." biçimce olumsuz, anlamca olumludur. "Ne aradı ne sordu." biçimce olumlu, anlamca olumsuzdur. "Kim sevmez baharı?" soru biçimindedir ama "herkes sever" yargısı bildirir.
- **Dikkat:** İçinde "nerede, ne zaman" gibi sözcükler geçmesi cümleyi soru cümlesi yapmaz: Nerede olduğunu bilmiyorum. (olumsuz cümle)

KOLAY Isınma Soruları (1–10)

1 Boşlukları doldurunuz.
a) Yüklemi çekimli bir fiil olan cümleye ..... cümlesi denir.
b) Yüklemi isim soylu bir sözcük olan cümleye ..... cümlesi denir.
c) Yüklemi söylenmeyip okuyucuya bırakılan cümleye ..... cümle denir.

2 Cümlelerin başına fiil cümlesi ise **F**, isim cümlesi ise **İ** yazınız.
( ) Bahçemizdeki güller çok güzel.
( ) Sabah erkenden yola çıktık.
( ) Bu kitap benim.
( ) Kar bütün gece yağdı.

3 Cümleleri yükleminin yerine göre (kurallı, devrik, eksiltili) sınıflandırınız.
a) Çok özledim seni.
b) Seni çok özledim.
c) Bir fincan çay, bir dilim kek…

4 Aşağıdaki cümlelerin hangisi **devrik** bir cümledir?

A) Bütün gün denize girdik.
B) Bütün gün denizde yüzdük.
C) Denize girdik bütün gün.
D) Akşamüstü sahilde yürüdük.

5 Aşağıdaki cümlelerin hangisi bir **soru cümlesidir**?

A) Bu kitabı sen mi okudun?
B) Bu kitabı ben okumadım.
C) Kitabı nerede bulduğunu bilmiyorum.
D) Kitabı okuyup okumadığını merak ediyorum.

6 Aşağıdaki ifadelerin başına doğru ise **D**, yanlış ise **Y** yazınız.

( ) Devrik cümlede yüklem sonda değildir.
( ) "Yok" sözcüğüyle kurulan yüklem, cümleyi fiil cümlesi yapar.
( ) "Değil" sözcüğü cümleye olumsuzluk katar.
( ) Eksiltili cümlelerde yüklem bulunmaz.

7 Aşağıdaki cümlelerin hangisi bir **isim cümlesidir**?

A) Evimizin önüne büyük bir çınar diktik.
B) Evimizin önünde büyük bir çınar var.
C) Evimizin önündeki çınar çok büyüdü.
D) Çınarın gölgesinde oturduk.

8 "Babam bu akşam eve erken gelecek." cümlesini
a) devrik, b) olumsuz, c) soru cümlesine dönüştürünüz.

9 Cümleleri olumsuz yapınız.
a) Kardeşim sütü çok sever.
b) Bu soru çok zor.
c) Sınıfta boş sıra var.

10 Aşağıdaki cümlelerin hangisi **olumsuz** bir cümledir?

A) Toplantıya herkes zamanında geldi.
B) Toplantıya zamanında gelecek misin?
C) Toplantı zamanında başladı.
D) Toplantıya kimse zamanında gelmedi.

ORTA Pekiştirme Soruları (11–20)

11 Cümlelerin türlerini tabloya yazınız.

Cümle	Yüklemin türü	Yüklemin yeri	Anlamı
1. Kahvaltı günün en önemli öğünüdür.			
2. Hiç görmedim böyle güzel bir manzara.			
3. Yarın bizimle sinemaya gelecek misin?			
4. Bu sokakta hiç ağaç yok.			

12 Aşağıdaki cümlelerin hangisi **biçimce olumsuz, anlamca olumludur**?

A) Bu konuyu hiç bilmiyorum.
B) Bu konuyu çok iyi biliyorum.
C) Bu konuyu bilmiyor değilim.
D) Bu konuyu bilmiyor musun?

13 Aşağıdaki cümlelerin hangisi **biçimce olumlu, anlamca olumsuzdur**?

A) Ne aradı ne sordu.
B) Hem aradı hem sordu.
C) Aramadı, sormadı.
D) Aradı mı, sordu mu?

14 Aşağıdaki cümlelerin hangisi bir **isim cümlesidir**?

A) Bu yıl kış çok sert geçti.
B) Kardeşim sınıfın en uzun boylusu.
C) Okulumuz yeni binasına taşındı.
D) Toplantıya herkes katıldı.

15 Öğretmen tahtaya "Uzun sürdü bu yolculuk." cümlesini yazmıştır.
İlker: Fiil cümlesidir. Melek: Devrik cümledir. Tarık: Olumlu cümledir. Nazlı: Eksiltili cümledir.
Hangi öğrencinin tespiti yanlıştır? Açıklayınız.

16 Aşağıdaki cümlelerin hangisi **devrik bir isim cümlesidir**?

A) Ne güzeldi o eski bayramlar.
B) O eski bayramlar ne güzeldi.
C) O eski bayramları hiç unutmadım.
D) Unutmadım o eski bayramları.

17 "Masada sıcak bir çorba, taze ekmek, bir tabak da zeytin..."
Bu eksiltili cümleyi uygun bir yüklemle tamamlayınız. Tamamladığınız cümle, yükleminin türüne göre hangi cümle türüne girer?

18 Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yüklem **isim soylu** bir sözcüktür?

A) Dolabın üstüne eski bir radyo koyduk.
B) Dolaptaki radyoyu tamir ettik.
C) Dolabın üstünde eski bir radyo vardı.
D) Radyo sabaha kadar çaldı.

19 "(1) Yaz tatili neredeyse bitti. (2) Okulların açılmasına yalnızca bir hafta var. (3) Hazırlıklarımı tamamladım mı? (4) Çantam hâlâ boş."
a) Bu metindeki isim cümleleri hangileridir?
b) Soru cümlesi hangisidir?

20 Aşağıdaki cümlelerin hangisinde soru anlamı **soru eki ile değil, soru sözcüğü ile** sağlanmıştır?

A) Tatile çıktınız mı?
B) Tatile ne zaman çıkıyorsunuz?
C) Tatil bitti mi?
D) Tatile yarın mı çıkıyorsunuz?

ZOR Düşünme Soruları (21–30)

21 Bir etkinlikte **isim cümlesi 2**, **fiil cümlesi 1** puandır; cümle aynı zamanda **soru cümlesiyse 1 puan daha** eklenir.
1. Bu şehrin havası çok temiz.
2. Yarın hep birlikte müzeye gidelim mi?
3. Kütüphanede derin bir sessizlik vardı.
4. Kardeşim resim yapmayı çok sever.
5. Sınav sonuçları açıklandı mı?
Bütün cümleleri doğru değerlendiren öğrenci kaç puan alır?

22 (I) Rüzgâr pencereleri sabaha kadar dövdü. (II) Uyuyamadım bir türlü. (III) Sabah olunca merakla dışarı baktım. (IV) Her yer bembeyazdı.
Bu metindeki cümlelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi **söylenemez**?

A) I. cümle kurallı bir fiil cümlesidir.
B) II. cümle devrik ve olumsuz bir cümledir.
C) III. cümle eksiltili bir cümledir.
D) IV. cümle bir isim cümlesidir.

23 Aşağıdaki cümlelerden hangisi "**kurallı, olumsuz, isim cümlesi**" özelliklerinin hepsini taşır?

A) Bu sokaktaki evlerin hiçbiri yenilenmedi.
B) Yeni değil bu sokaktaki evler.
C) Bu sokaktaki evler çok yeni.
D) Bu sokaktaki evlerin hiçbiri yeni değil.

24 "Kim sevmez bayram sabahlarını?" cümlesiyle ilgili aşağıdakilerden hangisi **doğrudur**?

A) Soru biçimindedir ama cevap beklemez; "herkes sever" yargısını bildirir.
B) Kurallı bir isim cümlesidir.
C) Anlamca olumsuz bir cümledir.
D) Yüklemi olmayan eksiltili bir cümledir.

25 İstenen özelliklere uygun birer cümle yazınız.
a) isim cümlesi – devrik – olumsuz
b) fiil cümlesi – kurallı – soru
c) eksiltili cümle

26 Aşağıdaki cümlelerin hangisi **eksiltili** bir cümledir?

A) Denizin mavisi gözlerimi kamaştırdı.
B) Denizin mavisi, kumun sarısı, çocukların kahkahaları…
C) Kumun sarısı güneşte parlıyordu.
D) Çocukların kahkahaları sahili doldurdu.

27 Öğretmen aşağıdaki cümleleri **yükleminin yerine göre** sınıflandırmalarını istemiştir. (K: kurallı, D: devrik, E: eksiltili)

1. Gökyüzü masmavi bugün. 2. Bütün gün kitap okudum. 3. Ah, o eski yaz akşamları… 4. Beni de bekleyin! 5. Geldi mi misafirler?

a) Bütün cümleleri doğru sınıflandıran öğrenci kimdir? b) Duru kaç doğru yapmıştır?

Öğrenci	1	2	3	4	5
Arda	D	K	E	K	D
Selin	K	K	E	K	D
Emre	D	K	K	K	D
Duru	D	E	E	K	K

28 Aşağıdaki cümlelerin hangisinde olumsuzluk, **diğerlerinden farklı bir yolla** sağlanmıştır?

A) Bu çantayı ben almadım.
B) Kardeşim bu filmi izlemedi.
C) Toplantıya kimse gelmedi.
D) Bu çanta benim değil.

29 "Yağmur başladı sonunda. Toprak derin bir nefes aldı. Tarlalardaki buğdaylar kurtuldu mu? Köylülerin yüzü gülüyordu."

Bu metindeki cümlelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi **doğrudur**?

A) Metinde isim cümlesi yoktur.
B) Metinde devrik cümle yoktur.
C) Metinde eksiltili cümle vardır.
D) Metinde olumsuz cümle vardır.

30 "Sonbahar" konulu, 4 cümlelik bir paragraf yazınız. Paragrafınızda **en az bir isim cümlesi, bir devrik cümle ve bir soru cümlesi** bulunsun. Bu cümlelerin türünü yay ayraç içinde belirtiniz.

Takıldığın soruyu işaretle, konu özetine tekrar göz at. Başarılar!
Diğer konuların çalışma kâğıtları ve deneme sınavları: **maarifpdf.com.tr**